

Agata Domachowska, Jan Muś

Europa Południowo-Wschodnia: przygotowania do nowego sezonu turystycznego

Państwa Europy Południowo-Wschodniej, których gospodarki w znaczącym stopniu uzależnione są od turystyki, przygotowują się na kolejny sezon, licząc na to, że będzie on lepszy od poprzedniego. W celu zachęcenia jak największej liczby turystów do spędzenia u nich urlopu, wprowadzają różnego rodzaju rozwiązania. Ze wstępnych szacunków wynika, że tegoroczny sezon będzie lepszy niż poprzedni, ale nie dorówna temu sprzed pandemii COVID-19.

Zgodnie z danymi opublikowanymi przez Światową Radę ds. Podróży i Turystyki (*The World Travel & Tourism Council*, WTTC) państwa Europy Południowo-Wschodniej znajdują się na liście 44 krajów świata, w których w branży turystycznej zatrudnionych jest ponad 15% wszystkich pracowników. Spośród państw Europy Południowo-Wschodniej – na stworzonej liście – znalazły się: Czarnogóra (miejsce 22), Chorwacja (miejsce 26), Albania (miejsce 30) oraz Grecja (miejsce 32)¹. Gospodarki państw najbardziej zależnych od wpływów z turystyki w sposób znaczący doświadczyły negatywnego wpływu pandemii COVID-19. Otwarcie się na turystów w sezonie letnim 2021 jest dla tych państw szansą nie tylko na napływ gotówki, ale także na ożywienie pokrewnych sektorów gospodarki, jak przemysł spożywczy, transport czy gastronomia.

Albania. W 2019 r. Albanii odwiedziło ok. 6 mln turystów, a dochody z turystyki stanowiły 9% PKB. Wstępne wyniki dotyczące 2020 r. wskazują na spadek aż o ponad 40% przychodów (a w okresie letnim nawet o 58%) z tej gałęzi gospodarki, ze względu na pandemię COVID-19. W związku z tym albański rząd już od kilku miesięcy konsekwentnie powtarza, że priorytetem jest to, aby tegoroczny sezon turystyczny był znacznie lepszy niż poprzedni.

Zgodnie z decyzją władz już teraz podróżujący do Albanii nie muszą przedstawiać na granicy negatywnego testu na COVID-19 czy zaświadczenia o szczepieniu. Decyzja ta ma obowiązywać przez cały okres wakacyjny. Ponadto rząd premiera Ediego Ramy postanowił przeznaczyć 100 mln leków (ponad 800 tysięcy euro) na promocję kraju na świecie jako idealnego miejsca na wakacyjny pobyt w okresie pandemicznym. Pomóc temu mają również masowe szczepienia w Albanii. Wstępnie zakładano, że do czerwca uda się wykonać 0,5 mln szczepień, obecnie jednak przewiduje się, że może to być nawet milion szczepień. Do grup osób szczepionych jako priorytetowe włączono także pracowników sektora turystycznego. Co więcej, jak zaznaczyła minister zdrowia oraz ochrony socjalnej, Ogerta Manastirliu, w czasie sezonu letniego (podobnie jak to miało miejsce w ubiegłym roku) otwartych będzie 28 centrów zdrowia, czynnych całą dobę, zarówno na wybrzeżu, jak i w górskich ośrodkach turystycznych.

Chorwacja. Turystyka w Chorwacji rozwijała się dynamicznie przez całą dekadę – aż do roku 2020, i była głównym czynnikiem przyczyniającym się do rozwoju gospodarki państwa. W 2019 r. udział turystyki w PKB Chorwacji wyniósł 25,1%. W roku pandemicznym (2020) do Chorwacji przybyło 7,8 mln turystów, czyli jedynie 37% w porównaniu z 2019 r.

Obecnie władze chorwackie oczekują od odwiedzających osób spełnienia jednego z pięciu warunków: 1) posiadania negatywnego testu PCR lub antygenowego zrobionego w ciągu 48 godzin przed przybyciem na granicę; 2) odbyciu pełnego cyklu szczepień przeciw COVID-19 przynajmniej na dwa tygodnie przed przybyciem; 3) posiadania zaświadczenia lekarskiego, że dana osoba wyleczyła się z COVID-19 w ciągu ostatnich 180 dni oraz że została zaszczepiona co najmniej jedną dawką szczepionki po wyzdrowieniu; 4) przedstawienia wyniku testu

¹ D. Neufeld, *Visualizing the Countries Most Reliant on Tourism*, 22.05.2020, <https://www.visualcapitalist.com/countries-reliant-tourism/> [19.05.2021].

PCR lub antygenowego potwierdzającego, że jego posiadacz wyzdrowiał z zakażenia wirusem COVID-19, przeprowadzonego w ciągu ostatnich 180 dni i nie później niż 11 dni od dnia przybycia na przejście graniczne, lub przedstawienia zaświadczenia o wyzdrowieniu wystawionego przez lekarza; 5) wykonania testu PCR lub antygenowego niezwłocznie po przybyciu do Chorwacji (na własny koszt), z obowiązkiem pozostania w izolacji do czasu uzyskania negatywnego wyniku testu. W przypadku kiedy nie można przeprowadzić testu, konieczne jest poddanie się samoizolacji na okres 10 dni.

Istotnym elementem polityki władz chorwackich, mających zwiększyć bezpieczeństwo epidemiologiczne w Chorwacji w związku z rozpoczynającym się sezonem turystycznym, są szczepienia. W państwie tym zaszczepiono ok. 27% dorosłej populacji, a przewiduje się, że do końca czerwca zaszczepione zostanie 55%. Program szczepień obejmuje również pracowników sektora turystycznego, którzy będą mieli kontakt z odwiedzającymi państwo gośćmi.

Czarnogóra. Turystyka jest niezwykle ważna dla czarnogórskiej gospodarki, ponieważ zyski z niej stanowią ok. 22% PKB państwa. Rząd szacuje, że tegoroczny sezon turystyczny pozostanie na poziomie 60-65% w porównaniu z tym sprzed pandemii COVID-19, czyli z 2019 r. Z kolei w 2020 r. przychody z turystyki były niższe o ok. 85% w porównaniu z 2019 r.

Aby zachęcić turystów do spędzenia w tym roku wakacji w Czarnogórze, rząd podjął decyzję o: 1) ewentualnym pokryciu kosztów leczenia turystów, którzy zachorują na COVID-19; 2) bezpłatnych testach PCR dla turystów (od 13 maja), którzy muszą przedstawić negatywny wynik testu przed powrotem do swoich krajów. Każdy turysta może wykonać test zarówno w czarnogórskim Instytucie Zdrowia Publicznego, jak i w prywatnym laboratorium. Co więcej, ustalono, że w każdym hotelu 10% pokoi zostanie przeznaczonych dla osób, które zachorują na COVID-19. Warto dodać, że na tę chwilę bez konieczności przedstawienia negatywnego wyniku testu na COVID-19 mogą przyjechać do Czarnogóry jedynie obywatele Chorwacji, Serbii, Bośni i Hercegowiny, Kosowa, Macedonii Północnej, Albanii, Rosji, Ukrainy i Białorusi. Obywatele innych państw mogą wjechać do Czarnogóry po okazaniu na granicy: 1) negatywnego wyniku testu PCR sprzed maksymalnie 72 godzin; lub 2) pozytywnego wyniku testu serologicznego (przeciwciała IgG) sprzed maksymalnie 30 dni; lub 3) potwierdzenia przyjęcia dawki szczepionki dającej status całkowitego zaszczepienia co najmniej 7 dni przed przekroczeniem granicy Czarnogóry; lub 4) negatywnego testu PCR, wydanego nie później niż 14 dni przed przekroczeniem granicy i nie wcześniej niż 90 dni, informującego o tym, że dana osoba jest ozdrowieńcem.

Grecja. Turystyka generuje ponad jedną czwartą PKB Grecji, a w sektorze turystycznym zatrudnionych jest ok. 20% pracowników. Władze greckie mają zatem nadzieję, że Grecji uda się odzyskać chociaż połowę liczby turystów, którzy odwiedzili ją w 2019 r. (łącznie było ich ok. 34 mln). W 2020 r. liczba ta zmniejszyła się o 78,2% i wyniosła 7,4 mln, a przychody z turystyki spadły z 18 mld euro do 4 mld euro. Od początku pandemii COVID-19, 65 000 miejsc pracy w turystyce zostało zlikwidowanych. Jednocześnie, jak zapowiedział grecki minister finansów, Christos Staikouras, rząd wspomógł branżę turystyczną dodatkowym pakietem finansowym o wartości ponad 400 mln euro. Szczegóły związane z pakietem wsparcia zostaną ogłoszone tuż po przyjęciu go przez rząd. Jak do tej pory władze przeznaczyły 39 mld euro na ochronę przedsiębiorstw w różnych sektorach gospodarki, w tym również w turystyce.

15 maja w Grecji rozpoczął się sezon turystyczny i w związku z tym zniesiono większość pozostałych ograniczeń w poruszaniu się i zapowiedziano koniec lockdownu. Osoby przyjeżdżające do Grecji muszą jednak posiadać negatywny wynik testu PCR na obecność koronawirusa (wykonany nie później niż na 72 godziny przed przyjazdem) lub muszą posiadać zaświadczenie (w języku angielskim lub greckim) o ukończonym szczepieniu (14 dni od podania ostatniej dawki szczepienia). Jednocześnie każda osoba może zostać poddana losowej kontroli stanu zdrowia. Każdy podróżujący musi także zarejestrować swoją podróż na stronie <https://travel.gov.gr/#/> i wypełnić formularz PLF (*Passenger Locator Form*). Zdaniem ministra zdrowia Grecji, Vasilisa Kikiliasa, mieszkańcy wszystkich greckich wysp (oprócz Krety) zostaną zaszczepieni jeszcze w czerwcu. Należy jednak podkreślić, że sam transport szczepionek na greckie wyspy jest logistycznie trudnym wyzwaniem.

Wnioski. Poszczególne państwa regionu starają się w obecnym sezonie letnim przyciągnąć zagranicznych gości. Poza argumentem natury gospodarczej, za wpuszczeniem większej liczby odwiedzających przemawiają

dostępność testów PCR na obecność koronawirusa i powszechność szczepień, co stwarza poczucie bezpieczeństwa i posiadania kontroli nad sytuacją. Poszczególne państwa regionu muszą także dostosowywać się do regionalnych wytycznych odnośnie do reżimu sanitarnego. Władze stoją przed niełatwym wyborem pomiędzy liberalizacją ruchu turystycznego, czego domagają się pracownicy sektora turystycznego, a zapewnieniem bezpieczeństwa zarówno swoim obywatelom, jak i odwiedzającym. Jako że jeden czynnik wpływa na drugi, władze muszą utrzymać między nimi odpowiednią równowagę. Rozwój sytuacji i zapewnienia przywódców politycznych wskazują jednak na to, że ułatwienia związane z przybyciem zagranicznych turystów zostaną wprowadzone.